

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงนั้น อาจเกิดจากการค้นพบ (discovery) หรือการประดิษฐ์ (invention) เช่น การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หรือเทคโนโลยีมาประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ บางอย่างขึ้นมา ตลอดจนการเผยแพร่ (diffusion) ซึ่งเป็นการกระจายของวัฒนธรรมจากชนกลุ่มหนึ่ง ไปยังชนอีกกลุ่มหนึ่ง¹ เทคโนโลยีล้วนเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในสังคม อาทิ ปัญหาการปรับตัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหายาเสพติด ไข้หวัดใหญ่ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม และปัญหาอื่น ๆ

ดังนั้นในด้านการแพทย์ การบำบัดรักษาผู้ป่วยที่จะให้บรรลุผลดีได้นั้น บุคลากรทางการแพทย์จะคำนึงถึงเฉพาะอาการของโรคอย่างเดียวเพียงพอไม่ หากจะต้องพิจารณาเหยี่ยวาครอบคลุมไปถึงปัญหากันอารมณ์จิตใจ และก้านสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย จึงจะทำให้การบำบัดรักษามรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตรงตามเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้งานสังคมสงเคราะห์จึงได้มีบทบาทที่สำคัญในการช่วย

¹ สุพัศตรา สุภาพ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 169-170.

นอนคลาย และซักรักเป่าปัญหาเคือกรอนต่าง ๆ ของผู้ป่วย ไม่ว่าในโรงพยาบาลฝ่ายจิต (Psychiatry hospital) หรือโรงพยาบาลฝ่ายกาย (General hospital) โดยเฉพาะผู้ป่วยบางรายลึงเลใจ และไม่มีความสามารถที่จะให้ความร่วมมือกับแพทย์ ในการบำบัดรักษาโรครักไข้เจ็บของเขา อาจเนื่องจากการประสบปัญหาการเศรษฐกิจ ซากแคลนเงินเป็นค่าพาหนะมาโรงพยาบาล ไม่มีเงินค่ายา ค่ารักษาพยาบาล หรือค่าอาหารตามคำแนะนำของแพทย์ ตลอดทั้งประสบปัญหาความอารมณ์จิตใจ ปัญหาครอบครัว ทำให้ไม่อาจปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ได้ ทำให้การบำบัดรักษาต้องชะงักงันลงกลางคัน หากมีบริการสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลแล้ว ก็จะสามารถเื้อออำนวยความสะดวกให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสร่วมมือกับแพทย์พยาบาล รักษาโรครักไข้เจ็บของเขาได้อย่างเต็มที่

ดังจะเห็นประจักษ์ได้ว่า โรงพยาบาลไม่ว่าในต่างประเทศ หรือในประเทศไทย ก็ได้จัดตั้งบริการสังคมสงเคราะห์ขึ้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา โรงพยาบาล John Hopkins จัดว่าเป็นโรงพยาบาลแห่งแรกที่ริเริ่มดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์ และได้จัดให้มีการสอนวิชาสังคมสงเคราะห์ ภายใต้การนำของ Dr. Charles P. Emerson¹ สำหรับในประเทศไทยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนภูมิภาค ได้มีโรงพยาบาลเพียงไม่กี่แห่งที่มีบริการด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้ง ๆ ที่ผู้ป่วยแทบทุกโรงพยาบาลประสบปัญหาเคือกรอนต่าง ๆ อันเกิดจากการเจ็บป่วย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบำบัดรักษา และย่อมต้องการบริการด้านสังคมสงเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง แต่ผู้บริหารงานโรงพยาบาลยังมองไม่เห็นว่ นักสังคมสงเคราะห์จะมีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือผู้ป่วย และช่วยเหลือโรงพยาบาลได้อย่างไร

1

Herbert H. Stroup, Social Work: An Introduction to the Field (New York: Brooklyn College American Book Co., 1960), pp. 225-226.

บ้าง บางครั้งนักสังคมสงเคราะห์เองก็ยังไม่ทราบว่า บทบาทหน้าที่อันถูกต้องแท้จริงของเขามีเพียงใด แค่นั้น ยิ่งกว่านั้นโรงพยาบาลบางแห่งที่มีนักสังคมสงเคราะห์ แต่ผู้บริหารงานโรงพยาบาลได้มอบหมายหน้าที่อย่างอื่น ซึ่งไม่ใช่วิชาชีพทางสังคมสงเคราะห์อันแท้จริงให้แก่สังคมสงเคราะห์ ซึ่งทำให้เป็นการสูญเสียพลังที่สำคัญของชาติไปในทางที่ถูกต้องที่ควรอย่างน่าเสียดาย ด้วยข้อเท็จจริงต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ ได้มีนักเป็นพลังบันกาลใจใหญ่เขียนได้เลือกศึกษาวิจัย และเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ขึ้น ซึ่งนอกจากจะได้เน้นแก่นบทบาทหน้าที่อันแท้จริงของนักสังคมสงเคราะห์แล้ว ยังจะช่วยให้คณะผู้ทำงานร่วมกันและผู้สนใจในค้านี้ ได้มองเห็นความสำคัญ และความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลที่มีต่อการบำบัดรักษาอีกด้วย

อนึ่ง แม้ว่าปัจจุบันนี้ แนวโน้มใหม่ของงานสังคมสงเคราะห์จะเน้นงานการสังคมสงเคราะห์มหภาค (Macro social work) ก็ตาม แต่งานสังคมสงเคราะห์จุลภาค (Micro social work) ในโรงพยาบาลก็ยังมีความสำคัญที่จะมองข้ามเสียไม่ได้ และควรจะให้การส่งเสริมปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการป้องกันและการแก้ไขปัญหาค้นสังคมสงเคราะห์มหภาค ก็ยังไม่อาจจะระงับยับยั้งปัญหาต่าง ๆ ใหญ่โตลงได้โดยเด็ดขาด อาทิ ปัญหาการเจ็บป่วย และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เมื่อมันเกิดแก่บุคคลใดแล้ว ก็ย่อมจะมีอิทธิพลเชื่อมโยงให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ดังที่ Helen Perlman ได้เขียนไว้ว่า "ปัญหาที่อยู่ในส่วนใด ๆ ในชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล จะต้องมิปฏิบัติกริยาเป็นลูกโซ่" ¹ กล่าวคือ

¹ Helen H. Perlman, Social Casework: A Problem Solving Process (Chicago: The University of Chicago Press, 1957), p.33.

เมื่อบุคคลประสบปัญหาการเจ็บป่วย ย่อมก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม และอารมณ์จิตใจ และอื่น ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ล้วนเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการบำบัดรักษาทั้งสิ้น

เนื่องด้วยนักสังคมสงเคราะห์ เป็นบุคคลากรคนหนึ่ง ในคณะผู้ทำงานร่วมกันที่มีบทบาทช่วยในการบำบัดรักษาผู้ป่วย จึงควรจะได้้นำการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ในโรงพยาบาลมาศึกษาหาข้อเท็จจริงให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นแนวทางเสนอแนะ ให้มีการปฏิรูประบบบริการสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนทั้งจะเป็นการกระตุ้น จูงใจ ให้มีการริเริ่มบริการสังคมสงเคราะห์ขึ้นในโรงพยาบาลอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหา ความต้องการ และทัศนคติของผู้มารับการสังคมสงเคราะห์
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของคณะผู้ร่วมงานที่มีต่องานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ในโรงพยาบาล ที่มีนักสังคมสงเคราะห์และที่ไม่มีนักสังคมสงเคราะห์
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาท หน้าที่ ของนักสังคมสงเคราะห์ที่จะใช้อำนวยต่อการบำบัดรักษา
4. เพื่อศึกษาถึงผลของการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ในโรงพยาบาลที่มีต่อการบำบัดรักษา
5. เพื่อเป็นแนวทางในการนำข้อมูล มาวางแผนปรับปรุงงานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล และเป็นแนวทางในการริเริ่มดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลอื่น ๆ อีก

สมมติฐานในการวิจัย

การสังคมนาสงเคราะห์ในโรงพยาบาล สามารถช่วยขจัดและผ่อนคลาย ปัญหาต่าง ๆ ของผู้ป่วย ก่อให้เกิดผลดีต่อการบำบัดรักษา และทำให้บุคคลากรทำการบำบัดรักษาอย่างไคผล

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ไคทำการศึกษาเฉพาะกรณีทีโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลฝ่ายกาย สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีจำนวนเตียง 150 เตียง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 27 ไร่ โรงพยาบาลแห่งนี้เดิม เป็นสุขศาลาชั้น 1 ไคจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2474 ซึ่งไคเปิดทำการบำบัดรักษา คนไข้ตลอดมา ปัจจุบันมีผู้ป่วยทั้งเก่าและใหม่มารับการตรวจรักษา ประมาณวันละ 150-200 ราย ผู้ป่วยทีไครับไว้เป็นผู้ป่วยใน เด็ดแล้วประมาณวันละ 30 ราย โรงพยาบาลแห่งนี้ปัจจุบันไม่มีบริการคานสังคมนาสงเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ ไคดำเนินการคานลาคับดังนี้.-

1. แจกแบบสอบถามแกบุคคลากรทางการแพทยทุกคน เช่น แพทย พยาบาล เภสัชกร ทันตแพทย ผู้ช่วยพยาบาล เพื่อสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติทีมี ต่องานสังคมนาสงเคราะห์ในโรงพยาบาล
2. สัมภาษณ์ผู้ป่วยบางราย โดยวิธีการสุ่มคาวอย่าง (Random Sampling) จากผู้ป่วยทีมารับการบำบัดรักษา ทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน การ สัมภาษณ์ไคสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 7 กรกฎาคม ถึงวันที่ 25 กรกฎาคม 2520 จำนวนประชากรทีไครับการสัมภาษณ์มีจำนวน 114 ราย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหาข้อมูลที่โรงพยาบาลขอนแก่นอีกแห่งหนึ่ง
 โรงพยาบาลขอนแก่น เป็นโรงพยาบาลฝ่ายกาย สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีบริการ
 สังกศตสเคราะห์ในโรงพยาบาลเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2517 ปัจจุบันมีนักสังค-
 สกเคราะห์ประจำ 1 คน โรงพยาบาลแห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น
 เป็นโรงพยาบาลขนาด 555 เตียง มีผู้ป่วยทั้งเก่าและใหม่มารับการตรวจรักษาเฉลี่ย
 ประมาณวันละ 500 ราย และเป็นสถานที่ฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาแพทยศาสตร
 นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น และนักเรียนผู้ช่วยพยาบาลจาก
 กระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้ยังเป็นโรงพยาบาลที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียง
 เียงเหนือนิยมมารับการตรวจรักษา เช่น ผู้ป่วยมาจากจังหวัดกาฬสินธุ์ อุรธานี
 ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย ฯลฯ

การสัมภาษณ์ผู้ป่วย ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ป่วยเฉพาะที่มารับการสังเคราะห์
 จากแผนกสังคสเคราะห์เท่านั้น จำนวนประชากรที่ได้จากการสัมภาษณ์มี 114
 ราย โดยใช้วิธีแบบสุ่มตัวอย่างและได้สัมภาษณ์ผู้ป่วย ระหว่างวันที่ 27 กรกฎาคม
 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2520 และได้ออกเยี่ยมบ้านผู้ป่วยบางราย เพื่อทำการศึกษา
 เฉพาะกรณีอีกด้วย นอกจากนี้ได้แจกแบบสอบถามแก่บุคคลากรทางการแพทย์ทุกคน
 เพื่อสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่องานสังคสเคราะห์ในโรงพยาบาลแล้ว ผู้วิจัยยัง
 ได้ทำการสัมภาษณ์นักสังคสเคราะห์ประจำโรงพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสังค-
 สกเคราะห์ในโรงพยาบาลขอนแก่นอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

ก. ผลที่คาดว่าจะได้รับในการปรับปรุงกิจการด้านสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาล

1. ช่วยให้โรงพยาบาลได้มองเห็นปัญหา และความต้องการต่าง ๆ ของผู้ป่วย อันเป็นอุปสรรคต่อการรักษาพยาบาล ซึ่งจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และปฏิรูประบบงานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลให้มีคุณภาพ และสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลที่ได้จากการวิจัย จะได้เป็นแนวทางที่จะกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลฝ่ายภายใต้ถูกต้อง เหมาะสมต่อการช่วยเหลือผู้ป่วยให้ตรงตามปัญหา และความต้องการให้ดียิ่งขึ้น

3. เพื่อเป็นแรงกระตุ้น จูงใจ ให้โรงพยาบาลต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีการให้บริการทางด้านสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล เพื่อเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ของผู้ป่วย และทำให้การบำบัดรักษาได้ผลดียิ่งขึ้น

ข. ผลที่คาดว่าจะได้รับเป็นส่วนรวมในระยะยาว

เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีและผลการปฏิบัติงาน ของการให้บริการทางด้านสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล ที่จะเอื้ออำนวยต่อการบำบัดรักษาได้มากน้อยเพียงใด หากโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาคสามารถให้บริการ และบำบัดความต้องการของผู้ป่วยแล้ว ก็จะสามารถช่วยสกัดกั้นไม่ให้ผู้ป่วยเข้ามารักษาในโรงพยาบาลใหญ่ ๆ ในกรุงเทพมหานครได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วยได้ประหยัดทั้งค่าเวลา การเดินทาง และการเงินเป็นอย่างมาก

วิธีที่จะดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research)

โดยศึกษาจากตำรา วารสาร คำบรรยาย อีบุ๊กส์ นำ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งทางด้านทฤษฎี และ การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล ตลอดจนศึกษาจากรายงานผู้ป่วย เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้มารับการสงเคราะห์ และศึกษาจากบัตรตรวจโรคผู้ป่วยนอก (ไอ.พี.อี.คาร์ด) และเวชระเบียนของโรงพยาบาล

2. การวิจัยสนาม (Field Research)

ก. การสัมภาษณ์ (Interviewing)

โดยการสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่มารับการบำบัดรักษา ณ โรงพยาบาล กาศสินธุ์ และสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่มารับการสงเคราะห์จากแผนกสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลขอนแก่น โดยวิธีเลือกแบบสุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ตามแบบ สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย

นอกจากนี้ ยังจะได้สัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ เกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลขอนแก่นอีกด้วย

ข. แบบสอบถาม (Questionnaire)

ได้แจกแบบสอบถามให้แก่บุคลากรทางการแพทย์ เช่น แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล ทันตแพทย์ เภสัชกร ทุกคนในโรงพยาบาลทั้ง 2 แห่ง คำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ ที่มีต่องานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล

ค. การออกเยี่ยมบ้าน (Home Visiting)

ได้ออกเยี่ยมบ้านผู้ช่วยบางราย ที่มารับการสงเคราะห์ เพื่อจะ
ได้ทราบถึงข้อมูล และสภาวะความเป็นอยู่ของผู้ป่วย

ง. การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

ทำการศึกษาเฉพาะกรณี เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้มารับการ
สงเคราะห์

นิยามของคำต่าง ๆ

1. การสังคมสงเคราะห์ (Social Work)

คือศิลปะของการนำเอาทรัพยากรตลอดจนความถึกอด่าน มาใช้เพื่อ
ช่วยบรรเทาความต้องการของเอกชน กลุ่มชน และชุมชน โดยใช้วิธีการตาม
หลักวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะช่วยให้บุคคลช่วยตัวเองได้¹

2. การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Social Case Work)

เป็นวิธีการช่วยเหลือบุคคลแต่ละรายที่มีความเดือดร้อน และที่มา
ขอรับความช่วยเหลือ จุดประสงค์ของการช่วยเหลือ เพื่อให้มีความสัมพันธ์ทางสังคม
และการปรับตัวในสังคมดีขึ้น ซึ่งสามารถจะทำให้เกิดความพึงพอใจ และเพื่อจะได้
ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า²

¹ Stroup, Social Work: An Introduction to the Field,
pp.1-2.

² Walter A. Friedlander, Introduction to Social
Welfare, 3d ed. (New Jersey: Prentice-Hall, 1968), p.6.

3. การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน (Social Group Work)

หมายถึงการรวมกลุ่มของผู้มีปัญหา หรือมีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน เพื่อช่วยกันพิจารณาแก้ไขปัญหา และความต้องการของกลุ่ม โดยมุ่งที่จะใช้อิทธิพลของกลุ่มและกิจกรรมในกลุ่ม เข้าแก้ปัญหาคือความต้องการ และพัฒนาสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดกลุ่มเพื่อแสวงหาความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การรวมกลุ่มนี้ยังสามารถช่วยให้สมาชิกแต่ละคนมีลักษณะเป็นที่ยอมรับ และปรารถนาในสังคมทั่วไป และละทิ้งพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งเป็นที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมอีกด้วย ¹

4. การจัดระเบียบชุมชน (Community Organization)

เป็นวิธีการและกระบวนการอย่างหนึ่งของงานสังคมสงเคราะห์ ที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างทรัพยากร และความต้องการทางสวัสดิภาพสังคม และสภาวะที่เหมาะสมขึ้นภายในชุมชนนั้น จนกว่าประชาชนผู้อยู่อาศัยอยู่ได้มีโอกาสอยู่ด้วยความพอใจ และอยู่อย่างราบรื่น ²

¹ นิภา ส.ตมรสุนทร, "การสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น," คำบรรยายวิชาการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน ปีการศึกษา 2518-2519 (แผนกสังคมวิทยา สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 11. (อัครสำเนา)

² เทวี รัชทานนท์, "การจัดระเบียบชุมชน," เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 69.

5. การพัฒนาชุมชน (Community Development)

คือการกระทำใด ๆ ก็ตาม อันจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือส่งเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ มีวิวัฒนาการดีขึ้น คือเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม¹

6. การสังคมสงเคราะห์มหภาคและจุลภาค

(Macro Social Work and Micro Social Work)

งานสังคมสงเคราะห์มหภาค คืองานสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับระดับที่ใหญ่และกว้าง ส่วนงานสังคมสงเคราะห์จุลภาคนั้น เป็นงานสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับระดับที่เล็กและแคบ เช่น ระดับของระบบผู้รับบริการ (Client system) ระดับของวิธีการที่ใช้ (methods) ระดับของลักษณะงาน (type of work)

ในระดับระบบผู้รับบริการ บุคคลหรือกลุ่มเป็นจุลภาค มหภาคเป็นระดับชุมชน หรือประเทศ

ในระดับการแบ่งวิธีที่ใช้ในการปฏิบัติงาน งานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Social Case Work) งานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน (Social Group Work) และการจัดระเบียบชุมชน (Community Organization) เป็นงานสังคมสงเคราะห์ จุลภาค

¹ สุวิทย์ ยี่งวรพันธ์, พัฒนาชุมชนในประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2512), หน้า 8-14.

ส่วนการวางแผนนโยบายทางสังคม (Social Policy Planning)
 การพัฒนาโครงการ (Program Development) การบริหารงานด้านสังคม
 (Social Administration) และการวิจัยทางสวัสดิภาพสังคม (Social
 Welfare Research) เป็นงานสังคมสงเคราะห์มหภาค

แบ่งตามลักษณะของงาน : ถ้าเป็นงานที่นักสังคมสงเคราะห์คิดค้นกับ
 ผู้มารับบริการโดยตรง เป็นงานสังคมสงเคราะห์จุลภาค แต่ถ้าเป็นงานที่ไม่ได้คิด
 ค้นกับนักสังคมสงเคราะห์โดยตรง เช่น การประสานงาน การจัดหาทรัพยากรใน
 รูปแบบต่าง ๆ ฯลฯ จัดว่าเป็นงานสังคมสงเคราะห์มหภาค¹

7. คณะผู้ทำงานร่วมกันในโรงพยาบาล (team work)

ประกอบด้วย แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักสังคม-
 สงเคราะห์ นักอาชีพบำบัด นักกายภาพบำบัด ฯลฯ เป็นต้น

8. โรงพยาบาล (hospital)

หมายถึง สถานที่ให้การรักษายาบาลแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมาน
 จากการเจ็บป่วย

9. การบำบัดรักษา (medical treatment)

เป็นการรักษายาบาลด้วยการแพทย์แก่ผู้ป่วย ไม่ว่าจะป่วยในของ
 โรงพยาบาล หรือผู้ป่วยนอก เป็นการบำบัดด้านร่างกายและอารมณ์จิตใจด้วย

¹ สุพร แพทยานนท์, "การสังคมสงเคราะห์มหภาค," คำบรรยาย
วิชาทฤษฎีและการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2518-2519
 (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า 7-9. (อัคราเนา)

10. ผู้ป่วยในของโรงพยาบาล (in-patient)

คือผู้ป่วยที่แพทย์รับไว้รักษาอยู่ภายในโรงพยาบาล

11. ผู้ป่วยนอก (out-patient)

คือผู้ป่วยที่มารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาล แพทย์ยังไม่ได้รับไว้รักษาอยู่ภายในโรงพยาบาล

12. ผู้มารับบริการ หรือผู้มารับการส่งเคราะห์ (client)

คือบุคคลที่มีปัญหาและมารับบริการ ขอความช่วยเหลือจากนักสังคมสงเคราะห์ ในที่นี้ใช้ "ผู้มารับการส่งเคราะห์"

13. บุคคลากรทางการแพทย์

(medical personnel or medical staff)

หมายถึง แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล ทันตแพทย์ เภสัชกร ในที่นี้บางครั้งก็ใช้คำว่า "บุคคลากร".

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย